

ԱՅԼ ԵՒ ԱՅԼԲ

ՄԻ ՏԽՐՍԸՌԶԱԿ ԶՐԱՍՐՏՈՂ

«Մշակ» կոչուած թերթում հօ ծածկագրով մի զրպարտութիւն կար իմ մասին: Աս այդ նամակին պատասխանեցի «Առւմայ»-ում «Վայ ձեզ Փարիսեցւոց կեղծաւորաց» վերնագրով:

Մի անգամ ընդ միշտ ասեմ ի լուր աշխարհի, որ 1875 թուից սկսած միմիայն և միայն Մշակ լրագիրն է, որ սխտեմատիքաբար հայնոյում և զրպարտում է ինձ և կովկասի ու արտասահմանի ոչ մի ուրիշ հայ լրագիր երբէք չէ տուել ինձ Մշակի փողոցային հայնոյանքներից և ոչ մինը. սա խիստ կարևոր մի հանգամանք է, որի պատմութիւնը մի այլ անգամ կտամ:

Դառն է ճշմարտութիւնն առհասարակ նոցա համար, որոնց դէվիզն է ստուութիւն և կեղծիք. և մեր ճշմարիտ նկատողութիւններն ու անխնայ մերկացումները անշուշտ խիստ են գալարել հօի աղիքներն ու նորան դուրս քաշել թագնուած որջից: Այս անգամ նա հանդէս է եկել Հ. Առաքելեան ստորագրութեամբ նոյն թերթի 206 համարում «կուտել մեղս ի վերայ մեղաց»:

Հաւատարիմ շարունակ զրպարտելու և հակասութիւններ յի մէջ գլորուելու սովորութեան, «Մշակն» իւր «տխրահոշակ» գլխաւոր աշխատակցի ժանգոտ գրչով այս անգամ էլ նոյնն է անում: Առաջին յօդուածում Հօն հանդէս էր եկել քրպէս նախանձախնդիր եկեղեցականութեան (այն կեղծիք էր). այս անգամ Հ. Առաքելեանի շրթունքներով արհամարհում է և հայնոյում եկեղեցականին «տէրտէրական *), մութ ոյժեր, տխրահոշակ Գիւտ քահանայ, կեղտոտ միջնորդութիւններ, կեղտոտ

*) Մեր կոչումը թ պարծանս մեր քահանայութիւնն է. այդ պատճառով Մշակը մեր թերթը կոչումէ տէրտէրական. այդ տրամաբանութեամբ Մշակը մածնային է, որովհետև նրա խմբագրի կոչումը մածուն մերելն է:

«ակնարկներ, ոտից գլուխ թաթախուած կեղտի մէջ, անբարեխիղճ աչքակապ սրիկաներ» եւ այլն եւ այլն անուանելով: Ահա այն մարդարիտներ շարքը, որ բոլոր հայ եկեղեցիների ծխական, բոլոր ազգային գործերի փողերեալն է, բոլոր միջազգային կոնգրէսներում «դասախօս», Հնդկաստանի, Պարսկաստանի, Պորտսանի, Համադանի, Բիրմանիայի եւ պատգամաւոր, «մտաւոր տղրուկ» է. Առաքելեանը մեզ նուէր է բերում. մարդարիտներ, է. Առաքելեանի բերնին լայեղ:

Աշխարհին յայտնի է, որ է. Առաքելեանը հայհոյանքների մի անփոփոխ բառարան ունի, միևնոյն մարդարտաշար բառերով հայհոյել է նա մեզ և ուրիշ անգամ, որին պատասխանել ենք «Լուսավում», «մտաւոր տղրուկ» յօդուածով և զաքարէական պապանձման դատապարտել նորան:

Բայց քննենք նամակի միւս կէտերը:

Երբ մի չարածճի երեսայի գետին են գլորում և խեղդում, որ մի փոքր խելքի դայ, նա տակից հայհոյում է ու բղաւում. «կաց՝ հէքս գայ ասեմ, տես քեզ ինչ կանի»: Նոյն վիճակի մէջ է ընկել Առաքելեանը: Մենք նորա տգեղ արարքները երեսին տալով նեղն ենք լծել. նա փոխանակ ներում խնդրելու, լալկան երեսայի նման սպառնում է ասելով՝ կաց. Ա. Ահարոնեանը գայ ասե՛մ:

Ինչ կապ ունի Ահարոնեանը Առաքելեանի հետ ունեցած բանակուտի հետ:

Այս երկրորդ անգամ մենք հրապարակով հարցնում ենք Առաքելեանին. ի՞նչ ասել է մութ ոյժեր. որոնք են մեր պատկառելի աշխատակիցներից մութ ոյժերը ՅԱԿԱՆԷ ՅԱՆՈՒԱՆԷ և պահանջում ենք փաստեր այդ մասին:

«Լուսման» ասումէ, թէ Մշակի խմբագիրը հաշիւ չի տուել հրատարակչական ընկերութեան դրամների և գոյքի. պատի պատ խօսքերը գրօշ չարժեն. տուէք հաշիւը:

«Լուսման» ասումէ, թէ եկեղեցու աղէտի ժամանակ անկիւններում թաղկացաք, իսկ աղէտից յետոյ «առաջնորդարանի կատու» էք դառել, էլ չէք դուրս գալիս. պատասխանն այն պիտի լինի, որ ապացուցանէք, թէ ինչ գործեր կատարեցիք աղէտի ժամանակ, ինչ մասնակցութիւն ունեցաք որեւէ բողոքող ժողովում, ինչով տուժեցիք ձեր հայրենասիրութեան համար:

«Լուսման» ասումէ. դուք գողացել էք Շուտի 200 երեսանոց աշխատութիւնը, կողոպտել նորա մտքի արդիւնքը և ձեր անունով հրատարակել, Պ. Առաքելեան: Նոյն բանը «Լուսմայից»

առաջ «Տարազն» է ասել: Իսկ դուք պատէպատ էք ընկնում և չէք կարողանում արդարանալ:

«Լուսման» շատ բան է ասել ձեր մասին և դեռ շատ բան ունի ասելու:

Ձեր առարկութիւնների պատասխանը դուք ստացաք պ. Շևոտից, որին դուք թերուս էք անուանում (հետաքրքիր է իմանալ թէ՛ինչ նոմէր ունի ձեր դիպլոմը և Պարսկաստանի թր համալսարանից), մենք ձեզ մի խորհուրդ ենք տալիս. երբ ձեր մարդկային սխալանքների մի մասը ձեր երեսօղին են տալիս, աւելի լաւ է լռէք և օգտուէք:

Այս ըստ էութեան. այժմ մի քանի խօսք Պ. Առաքելեանի պօլէմիկայի ձևի մասին: Պ. Առաքելեանին մի մարդ իւր ստորագրութեամբ մեղադրում է մի խոշոր գրական գողութեան մէջ, որ ինքը Առաքելեանն էլ չէ հերքում, ասելով թէ՛ արդարեւ ինքն օգտուել է այդ աշխատութիւնից. իսկ Առաքելեանը կարելի է համարում այս հարցի մասին գրելիս «Լուսմայի» խմբագրին հայէնոյեւ և «Լուսմայի» աշխատակիցներին մութ ոյժեր անուանել, մինչ դեռ այդ աշխատակիցների ծնկներում աւելի լուսաւոր մտքեր կան և աւելի խելք, քան Պ. Առաքելեանի գլխում: Ի՞նչ կապ «Լուսմայի» աշխատակիցների և Հ. Առաքելեանի ու Շևոտի մէջ ծագած վէճի մէջ. այս միկնոյնը կլինի, եթէ մենք այսօր ասենք, թէ Պ. Առաքելեանը բոլոր իւր ներկայ և ապագայ բանակոհներում մեղաւոր է, որովհետև Առաքելեանի ազգականներից կամ անուանակեցներից մէկը եօթանասնական թուականներին Թաւրիզի ուսանական հիւպատոսարանից մի դօկումէնտ գողանալու համար, ասում են, մեղադրուելիս է եղել և դատուել է Երեւանի նահանգական դատարանում: Արդեօք սա ապացոյց է թէ Պ. Հ. Առաքելեանը մեղաւոր է այս կամ այն խնդրում կամ միթէ սրանից կարելի է եզրակացնել, թէ դիցուք, նա կոնդակ է գողացել:

ԳԻԻՏ Ա. Ք. ԱՂԱՆԵԱՆՏ